

DONELAIČIO ŽEMĖ

1993 m. BIRŽELIS
LIEPA

KARALIAUČIAUS KRAŠTO MYLĖTOJŲ LAIKRAŠTIS

Nr.4(5)

V.Kašubos medalis

Liepos 6-ąją Lietuva švenčia Mindaugo karūnavimo - Valstybės dieną

Šiomet sukanka 740 metų, kai buvo karūnuotas Mindaugas,
o Lietuva tapo karalyste. Taip Lietuva 1253 metais pirmą kartą
tapo Europos valstybių bendrijos nare

Prieš 60 metų liepos 15 d., pakilę Niujorke ir perskridę Atlanto vandenyną, paslaptinomis aplinkybėmis prie Soldino (dabar - Pščelniko), tuometinės Vokietijos teritorijoje, žuvo

Steponas Darius ir Stasys Girėnas

Atlanto nugalėtojų žygdarbis - tai vienas nuostabiausių žiedų vainike Tėvynei, kurį nupynė Pilėnų gynėjai, visų laikų sukilėliai, knygnešiai, Nepriklausomybės kovotojai, laisvės kankiniai ir rezistentai, Sausio 13-osios didvyriai, Aukščiausiosios Tarybos gynėjai - mirtininkai ir Medininkų sargybiniai

Lietuvos Respublikos Seimo nariai Karaliaučiuje

1993 m. balandžio 28 d. Kaliningrade lankėsi Lietuvos Respublikos Seimo narių - Žmogaus ir piliečių teisių bei tautybių reikalų komiteto delegacija, vadovaujama šio komiteto pirmininko M. Stakvilevičiaus. Nors vizito metu numatytų aptarti klausimų ratas - lietuvių tautinės mažumos teisių, pilietybės bei švietimo reikalai - buvo anonsuoti Srities spaudoje, Kaliningrado delegacijos pusėje prie Srities tarybos pirmininko J.Semionovo (delegacijos vadovo) vietas užėmė ne tik Juridinių teisėsaugos ir piliečių teisių komisijos pirmininkas M.Kepelis, Srities Kultūros valdybos viršininkas V.Bežrukovas, Švietimo ir mokslo komiteto pirmininkas A.Salichovas, Tautybių reikalų skyriaus vedėjas E.Čajauskas, bet ir Tarybos pirmininko pavaduotojas L.Korotkinas, Srities laisvos ekonominės zonos plėtojimo, ekonominių ir politinių ryšių su užsieniu komisijos pirmininkas E.Nasyrovas, grupė įvairių komisijų deputatų ir patarėjų. Tai rodo, kaip rimtai tokius vizitus vertina ir jiems ruošiasi Kaliningrado srities vadovybė, ji pasiruošusi tuoj pat kompetentingai aptarti visus klausimus, kurie derybų metu neišvengiamai iškyla. Delegacijų vadovams aptariant

bendradarbiavimo nuostatas, J.Semionovas pabrėžė, jog Kaliningrado sritis, būdama pakankamai savarankiška, siekia geros kaimynystės santykių su Lietuva, bet mūsų pusė dažnai neskuba imtis konkrečių darbų. Tad ir šis susitikimas, vėl įvardijant spręstinių klausimų ratą, buvo panašus į praėjusių metų liepos mėnesį įvykusias derybas. Iš dalies tai pateisintina tuo, jog po rinkimų atvažiavo kiti mūsų pusės atstovai. M.Stakvilevičius irgi pabrėžė, kad Lietuva taip pat siekia gerų santykių su Kaliningrado sritimi ir tai bus lengvai įvykdoma, jei abi pusės garantuos tautinių mažumų teises ir jų laikysis.

Pratęsdamas pokalbį, Seimo narys R.Ozolas konstatavo, jog per praėjusius metus pagerėjo bendradarbiavimo su Kaliningrado sritimi psichologinis klimatas, ir pritarė dar praėjusių metų pabaigoje Srities administracijos vadovo J.Matočkino iškeltam pasiūlymui sukurti paralelines darbo grupes konkrečioms problemoms spręsti bei sudaryti šių grupių susitikimų grafiką. Reikia pastebėti, jog R.Ozolas iki šiol buvo vienintelis AT deputatas, o dabar Seimo narys, kuris aktyviai skatina Lietuvos-Kaliningrado srities santykių plėtotę. Seimo narys E.Rai-

šuošis pastebėjo, jog lietuvių mažuma Srityje gyvena blogesniais juridinėmis sąlygomis, negu rusai Lietuvoje, o R.Markauskas, taip pat Seimo narys, aptarė pilietybės klausimus. Kultūros ir švietimo ministerijos atstovas (šių eilučių autorius) Lietuvos ir Rusijos susitarimą švietimo srityje bei lietuvių tautinės mažumos švietimo gimtąja kalba planą Kaliningrado sričiai (pasirašyta 1993 m. kovo mėn.) įvertino kaip pakankamą juridinį pagrindą konkrečiai veiklai ir pakvietė Srities švietimo ir mokslų komiteto pirmininką A.Salichovą nuosekliai jį vykdyti. Kaliningradiečiai taip pat buvo informuoti, kad ministerijoje ruošiamas analogiškas planas kultūros ir lietuviškojo paveldo sferoje. R.Ozolas iškelė mintį, jog Tolminkiemyje, K.Donelaičio memoriale, abiem pusėms susitarus, reikėtų nedelsiant kurti europinio masto kultūros ir turizmo kompleksą. Susitikimo metu Srities kultūros valdybai buvo perduoti 18 amž. baldų, kuriuos reikėtų pagaminti K.Donelaičio muziejaus ekspozicijai Tolminkiemyje, brėžiniai.

Dažnai lankantis Kaliningrado srityje, aiškiai pastebimas mūsų nerangumas tvarkant tokius elementarius daly-

kus, kaip pašto ir spaudos gabenimas, lietuviškos TV programos retransliavimas Kaliningrado miestui, sienos pervaziavimo procedūra. Dėl to visų pirma kenčia mūsų tautiečiai. Tad ką tuomet kalbėti apie fundamentalias ekonomikos, ekologijos ir kt. problemas. O akivaizdžiausiu nerangumo pavyzdžiu galėtų tapti ištisus metus besitęsiantį paruošiamieji darbai įkurti konsulatą. Turbūt Burundyje Lietuvos ambasada atsisar anksčiau, negu konsulatą Karaliaučiuje... Labai aktyvūs kiti Kaliningrado srities kaimynai, o Lietuvos Respublikos Vyriausybė neturėjo ir iki šiol neturi abiem pusėms naudingų interesų realizavimo Srityje programos, juo labiau, kad tokia programai pritaria Kaliningrado srities vadovybė.

Susitikusi su Karaliaučiaus krašto lietuvių bendruomene, delegacija išklause jų pageidavimus. Gal todėl, kad susitikimas vyko vidurdienį ir susirinko pagyvenę, pensijinio amžiaus žmonės, daugiausia buvo kalbėta apie Bažnyčios reikalus. Aptartos ir kitos bėdos - sudėtingi švietimo klausimai (susitikimo metu perduotas Kultūros ir švietimo ministro laiškas Bendrijos pirmininkui), spaudo, knygų platinimo, lietuviškos TV retransliavi-

mo, konsulato kūrimo problemos. Pastarajame pastogę bei tėvynės šilumą tikisi rasti ir Bendrijos aktyvas. Kaliningrado lietuvių apgailėstavo, kad Lietuvos visuomeninės organizacijos moka sužadinti "viltis, bet jų žmonės Karaliaučiaus padangėje nesirodo. Taip pat aplankyta lietuviška darželio grupė, kuriai patalpas puikiai suremontavo Šiaulių UAB "Akmenos" statybininkai, vadovaujami direktoriaus A.Alasausko, apžiūrėtas Lietuvių pylimas - išlikusio įtvirtinimo fragmentas, čia po restauravimo galėtų įsikurti lietuvių kultūros centras ir lietuvių bendruomenės būstinė.

Jei kas dabar, sugrįžus, paklaustų, kokios lietuvių švietimo Karaliaučiaus krašte perspektyvos, atsakyčiau - sunkios. Nors tarp Lietuvos ir Rusijos pasirašyti įpareigojantys dokumentai švietimo srityje, bet jaučiama, jog Kaliningrado pusei sunku įveikti psichologinį barjerą - žengti pirmąjį ryžtingą žingsnį mokyklos tautinei mažumai kūrimo linkme. Ir tik mūsų kantrus aiškinimas, o vietinių lietuvių gyvybingumas, susiklausymas ir tautinis sąmoningumas lauduos sėkmę.

S.Lukoševičius

Vydūno muziejaus Tilžėje kūrimui

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Seimo biudžeto ir finansų komitetui pritarus, paskyrė 10 milijonų talonų. Šiais pinigais bus apmokėta trijų butų dabartiniams Vydūno namo gyventojams statyba. Kaip jau rašyta, Vydūno muziejus ir Lietuvos kultūros centras kuriamas vykdant Lietuvos ir Rusijos bendradarbiavimo kultūros srityje programą ir pasirašyto protokolo nuostatas. Šiuo protokolu susitarta Vydūno namą išnuomoti Lietuvai 99 metams. Konkreti nuomos sutartis, ieškant abiem pusėms priimtinių kompromisinių sprendimų, dar tebederinama. Džiugu, kad ir sunkiu šaliai laikotarpiu Lietuvos Respublikos Vyriausybė rūpinasi įamžinti įžymiojo rašytojo ir filosofo Vydūno atminimą. Tikimės ir iš kaimyninės šalies sulaukti palankumo realizuojant šį sumanymą.

DŽ informacija

Lietuvos interesai Kaliningrado srityje

Per pastaruosius kelis metus siekiama įsigyti nepriklausomos ekonominės zonos statusą Kaliningrado sritimi, o tradiciškai tariant Karaliaučiaus kraštu, susidomėjo nemaža šalių. Šiame kaimyniniame krašte savo interesų turi ir Lietuvos Respublika. Juos būtų galima suskirstyti į tris grupes: ekonomika bei ekologija, lietuvių tautinio savitumo išsaugojimas ir istorinės kultūrinės praeities įamžinimas.

Mūsų ekonominiai ir ekologiniai interesai remiasi ne tik natūraliu noru dalyvauti kaimyninės teritorijos gyvenime. Turime bendrą vandenų baseiną, per mūsų teritoriją eina šio krašto materialinis ir energetinis aprūpinimas, statybinių medžiagų tiekimo keliai. Ir nors Lietuva dalyvauja krašto gamyboje bei statyboje gana kukliai, tačiau krašto gyventojai turbūt jau suvokė, jog jų gerovė nemaža dalimi priklauso nuo Lietuvos. Todėl manychiau, kad Lietuvos prekybinės misijos atidarymo Kaliningrade lau-

kia abi puses.

Lietuvių tautinių interesų rėmimas Karaliaučiaus krašte irgi turi rimtą pagrindą. Nors čia lietuvių dabar gyvena mažiau negu ukrainiečių ar baltarusių, laukiame, kad į lietuvių švietimo, kultūros ir dvasinius poreikius būtų žiūrima ypač atidžiai. Tiesa, Karaliaučiaus krašte jau pradėjo veikti lietuvių kalbos būreliai, fakultatyvai, jau užregistruotos katalikų bendruomenės ir lietuvių kultūros bendrija, bet pokario etnocido padariniai dar nėra visiškai pašalinti. Dar vis neturime čia normalios lietuviškos mokyklos. Lietuvių tautines ir dvasines problemas padėtų spręsti Lietuvos Respublikos konsulas. Gaila, kad Rusijos užsienio reikalų ministerija iki šiol nedavė sutikimo jam įsteigti.

Kiekvienos tautos savitumą formuoja kalbos, papročių bei tautinės savimonės brendimo istorinis kelias. Šis kelias vingiavo ir per Karaliaučiaus kraštą, pagrindinę Mažosios Lietuvos dalį. Tad atminki-

me, jog lietuvių tautos istorija be Karaliaučiaus krašto - tai knyga, kurioje būtų tarsi išplėstas kas trečias lapas. Deja, šiame krašte, kur vyko žūtutinė mūsų protėvių kova su kryžiuočiais, kur išspausdinta daugelis pirmųjų lietuviškų knygų, kur gyveno beveik 200 Mažosios Lietuvos istorijos, kultūros ir visuomenės veikėjų, įamžinti kol kas tik du - poeto K. Donelaičio ir visuomenės veikėjo, filosofo Vydmūno.

Taigi mūsų interesas Karaliaučiaus krašte būtų ir istorinio palikimo gaivinimas. Visiems priimtinas ir labiausiai prieinamas būdas būtų memorialinių lentų atidengimas, gatvių vardų suteikimas, įamžinant J. Bretkūno, D. Kleino, L. Rėzos, M. Merlino, F. Kuršaičio, M. Pretorijaus, V. Kalvaičio ir daugelio kitų atminimą. Šie žmonės - visos lietuvių tautos pasididžiavimas, tačiau vietinei valdžiai, matyt, būtų mieliau, jei jų įamžinimo iniciatoriais taptų ne Lietuvos valstybės pareigūnai, o patys vietos

lietuvių. Vėnas kitas Lietuvos politikas dar tebe galvoja, kad nereikia dabartiniams Karaliaučiaus krašto gyventojams - kaliningradiečiams kalbėti apie mūsų istorinius interesus. Kam, girdi, priminti, jog čia prūsų ir lietuvių etninė žemė, jog ji lietuvių literatūros lopšys. O kaip gi Lietuva rūpinsis savo istoriniais interesais, jei ji apie juos tylės? Istorijos nepakeisi. Pykti ant istorijos, kad ji tokia, tai tarsi pykti ant saulės. Juk joks kaliningradietis nesipiktina, kad gyvena ten, kur gimė vokiečių filosofas I. Kantas. Jis netgi didžiuojasi tuo. Tad tegul jis didžiuojasi ir tu, kad gyvena ir pirmosios lietuviškos knygos gimtinėje.

Vytautas Šilas

Mažosios Lietuvos reikalų tarybos pirmininkas

Gegužės 30-ąją į Bitėnų kapinaites prie Rambyno kalno amžinam poilsiui sugrįžo aušrininko Martyno Jankaus palaikai. Prie kapo jo anūkai E. Jankutė ir E. Jankus

Z. Putilovo nuotr.

Trumpai

1993 m. gegužės 8-9 d. Maskvoje įvyko Rusijos lietuvių bendruomenės steigiamasis suvažiavimas. Susirinko delegatai iš Maskvos, Sankt Peterburgo, Murmansko, Sibiro, Karaliaučiaus srities. Priimtas bendruomenės Statutas, rezoliucijos, kreipimasis į Lietuvos ir Rusijos prezidentus. Išrinkta bendruomenės Valdyba. Rusijos LB pirmininke tapo maskvietė Nijolė Martiniuk. Kaliningrado srities LKB atstovai dalyvavo svečių teisėmis.

1993 m. gegužės 10-11 d. Lietuvos kultūros ir švietimo ministerijos delegacija lankėsi Maskvoje, kur su Rusijos švietimo ministerija tarėsi dėl lietuviškų mokyklų Rusijoje atvėrimo. Derybos buvo sėkmingos: sutarta, jog rugsėjo 1 d. Maskvos švietimo reikalų departamentas atidarys lietuvišką mokyklą Maskvoje. Taip pat Rusija įsipareigojo finansuoti liuanistines mokyklas bei lietuvių kalbos kursus Sibire, Sankt Peterburge, Murmanske.

Grupė Ragainės ir Tilžės LKB narių, viešėdama Klaipėdoje, aplankė Jaunimo centrą, Konservatorijoje žiūrėjo studentų spektaklį, lankėsi bažnyčiose, tarėsi dėl rinklivos Ragainės Šventosios Dvasios katalikų koplyčios statybai remti. Jaunimo centro direktorius p. A. Bagdonavičius pažadėjo padėti organizuoti vaikų tautinę stovyklą Klaipėdoje. Svečius nuoširdžiai šefavo A. Bušinskas, - pranešė S. Šamborskis.

□□□

Moksleivių atostogų metu Vilniuje Lietuvių kalbos šventėje, kurią surengė Lietuvos kultūros ir švietimo ministerijos Tautinių mažumų skyrius, viešėjo penktos Kaliningrado 33 vidurinės mokyklos moksleivės, lietuvių kalbos fakultatyvo lankytojos. Jas moko ir kelionėje globėjo šios mokyklos mokytoja Ona Kruglikova.

□□□

Lietuvos TV į videojuostą perrašė filmą apie Vydmūną "Tamsoje būti šviesa". Rusiško teksto autorius Z. Putilovas, o tekstą filme skaito aktorius E. Bočiarovas. Šį filmą neužilgo turėtų parodyti Kaliningrado TV.

□□□

Vilniuje atidarytas naujas knygynas "Ruska kniga" - Rusų kultūros centro personalo įmonė gražioje senamiėsčio vietoje - Rudininkų 8 name. Tai dar vienas rusų Kultūros židynas Lietuvos sostinėje.

□□□

1993 m. gegužės 26 d. įvyko K. Donelaičio draugijos tarybos posėdis, kuriame, pasikeitus politinėms ir ekonominėms sąlygoms, aptartas K. Donelaičio memorialo Tolminkiemyje (Kaliningrado sr.) likimas. Posėdyje pateikė pasiūlymą profesoriai V. Girdzijauskas, A. Jovaišas, R. Samulevičius, G. Kuckailienė ir kiti tarybos nariai.

□□□

1993 m. gegužės 30 d. Tolminkiemyje įvyko Šiaulių m. Kristijono Donelaičio kūrybos mylėtojų tradicinė pavasarinė talka, kurią organizavo Izolda Lingienė.

Pirmasis naujosios LKB Tarybos posėdis

Š. m. balandžio 25 d., praėjus mėnesiui po LKB II konferencijos, įvyko pirmasis LKB tarybos posėdis. Kaip liudija protokolas, kurį "Donelaičio žemei" atsiuntė tarybos narys S. Šamborskis, iš 21 tarybos nario dalyvavo 15. Svarstyti darbo planai ir išrinkti sektorių pirmininkai: V. Sladkevičienė - sveikatos ir globos; V. Rušinskaitė - jaunimo; S. Šamborskis - socialinių problemų; A. Urbaitis - švietimo; V. Paulauskas - kultūros; A. Gauronskis - religijos; V. Ūsas - sporto; L. Urbonas - politinių kalinių ir tremtinių; P. Žvinklys - knygnešiu; A. Tamulevičius - žemės ūkio.

LKB tarybos posėdyje buvo aptarti Ragainės Šventosios Dvasios koplyčios statybos darbai (Religinės bendruomenės pirmininkė M. Griksienė), informuota, jog užregistruotas "Fondas Karaliaučiaus krašto lietuviams remti", pranešta apie organizuojamą tautinę vasaros stovyklą, apie numatomą liuanistinių mokyklų lankymą, pritarė dviem kreipimuisi dėl politinių kalinių ir tremtinių bei dėl socialiai remtinų Bendrijos narių šalpos (į Politinių kalinių ir tremtinių fondą Lietuvoje ir Lietuvos Socialinės apsaugos ministerijai), aptartas rajoninių bendrijų registravimas, panaudojant iš PLB gautas lėšas, svarstyta S. Šamborskiumi patirtų išlaidų kompensavimo klausimas, tartasi dėl Karaliaučiaus krašto lietuvių kelionės į Lietuvą Popiežiaus lankymosi metu, pasiūlyta A. Savicko, dabartinio LKB tarybos pirmininko, kandidatūra dirbti Lietuvos konsulate Kaliningrade, priimta kreipimasis į Lietuvos žemės ūkio ministeriją dėl paramos besikuriantiems ūkininkų rateliams Slavsko ir Nemano rajonuose, pritarė raštui, kuriuo Lietuvos kultūros ir švietimo ministerijos prašoma mokėti už švietimo ir kultūros kuravimą darbus, informuota apie Kaliningrado srities LKB atstovų T. Budrio ir S. Šamborskio dalyvavimą svečių teisėmis Rusijos lietuvių bendruomenės steigiamojoje konferencijoje Maskvoje, pranešta, jog prie Narkyčių birželio pabaigoje ketinama pastatyti Herkaus Manto paminklą.

Protokole įvardijami dar keli klausimai, tačiau "Donelaičio žemės" redakcija, neturėdama apie juos jokios informacijos, jų nemini. Kaip rašoma protokole, S. Šamborskiumi pasiūlyti koordinuoti Bendrijos sektorių veiklą, prieštaraujantių nebuvo.

LKB tarybos posėdžiui pirmininkavo A. Savickas, o protokolą surašė S. Šamborskis.

DŽ informacija

Pastebėjimai

Perskaicius šį protokolą, kyla prieštarų minčių. Džiugu, kad Bendrija sukruto, bet neramu, ar tarybos nariams pasiskirsčius pareigomis, nebus nusiraminta. Šiam nuogastavimui yra rimtų priežasčių. Pirmiausia niekas taryboje, (tai matome iš atsiųsto protokolo) neaptarė, kaip kiekviena regioninė bendrija turėtų dirbti savarankiškai, autonomiškai. O kiek apie tai buvo kalbėta - ir konferencijoje, ir kituose susibūrimuose! Įvertinus dabartines sąlygas, kai toks brangus transportas, kai blogai veikia telefono ryšys, neįmanoma aprėpti plačios teritorijos. Todėl akivaizdu, jog "juodas" kasdienis darbas turi vykti lengvai aprėpiamame plote - Tilžėje, Ragainėje ir jos apylinkėse. Gastuose, Karaliaučiuje ir kitur. Tik toks darbas, kai visi savarankiškai veikia vietoje, Bendrijai suteiks gyvybingumą. Neišsiaiškinus šių akivaizdžių teisių, kyla nuogastavimų, kad išsirikus sektorių pirmininkus, regioninės bendrijų tarybos gali nusiraminti, manydamos, jog jau yra kam pasirūpinti visais jų organizaciniais reikalais, kaip "gerais" centralizuoto valdymo stagnacijos laikais. Pavyzdžiui, panagrinėkime švietimo sektoriaus darbą. Juk švietimo sektoriaus pirmininkas nenuvažiuos į Ragainę ar Kaliningradą rinkti pareiškimų iš tėvų, norinčių vaikus mokytį gimtąja kalba, nesuras, kur atskėlusiam mokytojui apsigyventi. Tai Ragainės ir Kaliningrado bendrijų pirmininkų ir tarybos narių pareiga. Šiam asmeniui neteks rūpintis ir dalykine-metodine parama atvažiuojamam mokytojui, nes tai atlikti privalo su mokytoju darbo sutartį sudaręs švietimo skyrius, o nuo 1993/94 mokslo metų juo, kaip savo pedagogų kolektyvo nariu, privals pasirūpinti ir vietinių mokyklų vadovybė. Pagaliau mokytojas turi dirbti sąžiningai. Tačiau šios sėktyjos pirmininkai, kaip Bendrijos įgaliojant asmeniui, teks atstovauti bendrijai tvarkant įvairius švietimo reikalus su vietinės ir srities valdžios pareigūnais. Panašiai galėtume aptarti ir kitus Bendrijos bei regioninių bendrijų savarankiškos veiklos barus.

Skaitant protokolą, išryškėja ir kitas sustrūpinimą keliantis momentas: beveik visus Bendrijos darbus organizuoja, vykdo, tešia, jais rūpinasi vienas žmogus. Reikia pasidžiaugti jauno vaikino S. Šamborskio aktyvumu, tačiau kur kiti? Tikėtims, jog susiformavus naujai LKB vadovybei, sukurs visi, o ypač regioninių bendrijų tarybos ir aktyvus.

Džiugu, jog Bendrija susirūpino jaunimu (sekcijos vadovė V. Rušinskaitė). Tad laukiame darbų!

S. Lukoševičius

Klaipėdoje Vakarų banke atidaryto "Fondo Karaliaučiaus krašto lietuviams remti" sąskaitos Nr. 700546; valiutinė sąskaita Nr. 05508327. Banko kodas 260101707.

Mūsų veikla Stalupėnuose

Štai jau trys metai prabėgo nuo tos dienos, kai susibūrė Stalupėnų (Nesterovo) lietuvių draugija. Tai gana ilgas laikotarpis. Ir tai verčia susimąstyti apie nuveiktus darbus. O jų būta daug. Gal žvelgiant iš Vilniaus aukštumų jų ir nesimato, bet mes jaučiame didžiulius pokyčius.

Į pirmąjį susirinkimą, kurį sukvietė Bendrijos skyriaus steigėjas ir nuolatinis mūsų draugijos kuruatorius Sigitas Šamborskis, susirinko nemažai žmonių, bet visus dar buvo sukaudęsi baimė. Tačiau greitai ji išsisklaidė. Dabar susirenkame dideliu būriu Nesterovo kino teatre "Saliut". Aptarinėjame būtinus darbus, švenčiame šventes, pasikviečiame svečių iš Lietuvos.

Mes, ciliniai draugijos nariai, aktyviai dalyvau-

jame susirinkimuose. Aktyviai dalyvavome ir Lietuvos Respublikos referendumuose, Seimo, Prezidento rinkimuose.

Visuose darbuose nepakeičiama mūsų darbštuoel pirmininkė Eugenija Birutė Liekienė. Ji ne tik mus pakviečia, suorganizuoja renginius, bet ir mirus vienam iš draugijos narių, organizuoja laidotuves. Ir visus darbus įveikia nedejuodama. Oniekas jai algos nemoka. Gaila, kad ne visi supranta žmogaus aukos vertę.

Draugija nepamiršta ir vaikų. Mokytojo misionieriaus Arūno Urbaičio dėka Stalupėnų vidurinėje mokykloje du kartus per savaitę vyksta lietuvių kalbos pamokos. Įkurta lietuviška pradinė mokykla, kurioje dirba iš Vilniaus atvykęs p. S. Kuras. Lietu-

vių kalbos pamokėlės vyksta ir Trakėnuose (Jasnaja Poliana), kažkada garsėjusiuose baltų žirgais trakėnais. Ten darbuojasi mokytojas Stasys Rezgys. Ypač draugijai talkina mokytojas Arūnas Urbaitis. Šis jaunas veiklus vyras į kiekvieną mūsų susirinkimą pakviečia svečių iš Lietuvos. Labiausiai norisi padėkoti Vilkaviškio rajono švietimiečiams, taip pat Piliškių keramikos gamyklos saviveiklininkams, vadovaujamiems ponios D. Bakaitienės, Vilkaviškio kraštotyros muziejaus direktorei G. Karalienei, Kau-no miesto švietimo skyriaus vedėjo pavaduotojai poniai G. Kuckailienei ir kitiems mūsų nepamiršantiems. Ačiū!

Mūsų draugija talkina gumbiniškiams, kurie susibūrė dar visai neseniai. Tad visos šventės būna bendros. Mokytojas Arūnas ir Gumbinėje yra įkūręs lietuvių kalbos būrelį, kartą per savaitę su žmona Jolanta (taip pat mokytoja) vyksta pas Gumbinės

vaikus. Draugijos steigimo bei nuolatinio veiklos koordinavimo krūvis gula ant mūsų S. Šamborskio pečių. Dabar jis darbuojasi socialinių problemų baruose - rūpinasi Lietuvos investicinių čekių bei pašalpų išrūpinimu mūsų tremtiniais. Šį jaunuolį pamilo visa mūsų draugija.

Bet mūsų problemos kartais būna didesnės nei pasiekimai. Iki šiol neturime kur susikaupti maldai. Nėra draugijos patalpų. Dabar deramės su miesto valdžia dėl patalpų nuomos. Prašytume mus paremti finansiskai.

Visą mūsų draugijos egzistavimo laiką stengėmės ieškoti to, kas mus jungia. Padedame vienas kitam kuo tik galime. Skirtingų pažiūrų žmones jungia lietuviybė.

Tikime, kad draugijos veikla bus vaisinga.

Marijona Lapaitienė
Stalupėnų draugijos narė

Lietuva laukia atvažiuojant Popiežiaus Jono Pauliaus II

Šventojo Tėvo lėktuvas Vilniaus aerouoste nusileis rugsejo 8-ąją. Čia Joną Paulių II pasitiks Lietuvos valstybės protokolo vadovas, kardinolas Vincentas Sladkevičius, Popiežiaus nuncijus Lietuvoje, Lietuvos valdžios pareigūnai. Išlipęs iš lėktuvo, Popiežius pagal tradiciją, pagerbdamas kraštą, į kurį atvyko, nusilenks ir pabučiuos Lietuvos žemę. Popiežius lankysis Kaune, Šiauliuose ir Šiluvoje.

Popiežiaus lankymosi dienomis tikimasi Lietuvoje sulaukti ir gausaus Karaliaučiaus krašto lietuvių maldininkų būrio.

Birželio 14-ąją Lietuva mini baisiųjų masinių 1941-ųjų metų trėmimų pradžią. Kas beapsakys ir beprašys vaikučių, motinų ir senelių kančias ir žūtį Lediniuotojo vandenyno pakrantėse ir Sibiro platybėse. Likę gyvieji, stebindami pasaulį, vežasi ir vežasi žuvusiųjų palaikus į Tėvynę -

Nepriklausomą Lietuvą. Todėl birželio 14-oji Lietuvoje minima kaip Gedulo ir Vilties diena.

□ □ □

Rugpjūčio 23-oji minima kaip Juodojo kaspino diena. Tą dieną 1939 metais Ribentropas ir Molotovas pasirašė garsųjį protokolą, lėmusį Lietuvos, Latvijos ir Estijos nepriklausomų valstybių žūtį ir šimtų tūkstančių šių šalių žmonių kančias ir mirtį.

□ □ □

Gegužės 21 d. sukako 430 metų, kai mirė (1563) Martynas Mažvydas, pirmosios lietuviškos knygos parengėjas.

Prieš 150 metų (gegužės 17 d.) Gaistauduose (dabar Ignatovo, Nemanų raj.) gimė Vilius Bruozis, išžymus visuomenės veikėjas, "Birutės" draugijos pirmininkas, 1891 m. su Jurgiu Zauerveinu ir Kristupu Voska parengęs peticiją Vokietijos kaizeriui dėl lietuvių kalbos vartojimo Mažosios Lietuvos mokyklose.

Vaikams

Mąžoji Lietuva - tai žemė, kurioje nuo gilių senovės gyveno prūsai, lietuviai ir kitos giminingos joms aisčių gentys. Todėl kaip tik šios tautos ir išsaugojo atmintį apie seniausius laikus. Daugybė padavimų ir sakmių pasakoja apie įvairius nutikimus, apie senojo tikėjimo vietas, apie žiaurų Kryžiuočių ordino siautėjimą ir liūdną vietos žmonių likimą. Beveik nerasime vietovės, miestelio ar kaimo, apie kurį nebūtų pasakojama legendų. Šiandien pateikiame keletą tokių padavimų apie medžius, mūsų senolių šventais vadintus. Prie tų medžių senovėje buvusios šventyklos, atlikinėtos apeigos, kurios padėdavo žmonėms darniai sugyventi su gamta...

Šventieji medžiai

Romovės ažuolas

Seniai seniai buvo viena garsi romovė (aprašo moji vieta yra prie Auksinės upės - dabar Golubaja, netoli Obeliškių kaimo - dabar Zelencovo, Meždurečės apyl.).

Ten gyveno sėnas ir išmintingas krivė. Jį gerbė ne tik šio krašto žmonės, bet ir svetimi, ir klausydavo kaip Dievo. Jis tvarkydavo romovėje apeigas, priimdavo aukas dievams ir duodavo žmonėms patarimų. Po pergalės žmonės atnešdavo aukų net trečią dalį grobio.

Toj garbingoj vietoj stovėjo be galo senas ir drūtas ažuolas. Jis turėjo plačią viršūnę, ir tokią tankią, jog nei lietus neperlydavo, nei sniegas nepersnigdavo. Daugiausia stebino tai, kad šis medžių tėvas žiemą ir vasarą žaliavo.

Dievai, kuriuos čia garbino, buvo trys: griaustinio dievas Perkūnas, mirties dievas Pikulis, derliaus ir karo - Patrimpas.

Ažuolas buvo toks šventas, jog žmonės, nuskyne lapą ir pridėję sau arba gyvuliams prie kaklo, nuo visokių ligų apsisaugodavo. Jis ilgai dar Ordino laikais stovėjo. Žmonės paslapčiomis jį garbino, net krikščionimis tapę.

Vėliau šį išgarsėjusį ažuolą Ordinas Kniprodes laikais nukirto. Bet ši vieta pasidarė klaiki, nerami. Daug čia vaidinosi.

Naujo tikėjimo skelbėjai senąsias dievybes palaikė piktosiomis dvasiomis. Senose šventavietėse statydavo naujamam Dievui šventoves. Taip šventojo ažuolo vietoje atsirado puiki Trejybės šventovė su vienuolynu. Bet ir po to, pasakojama, dvasios nepalioviė vaidintis: kurį laiką velnias žmonėms neduodavo ramumo.

Vėluvos ažuolas

Prie Vėluvos (dabar - Znamensko), Pragaro (Priegliaus) upės krante, kur kelias bėga iš Karaliaučiaus į Ragainę, stovėjo Upių kaimo sode šventasis ažuolas. Jį garbino žmonės taip pat, kaip ir romovės ažuolą. Tai buvo neapsakomai drūtas ir aukštas medis. Tokio medžio turbūt po Didžiojo Tvano niekur nebuvo.

Atsisveikinant su architektu Vytautu Landsbergiu-Žemkalniu

Dar taip neseniai, sausio 5 dieną, keletas architekto Vytauto Landsbergio-Žemkalnio buvusių bendradarbių lankėme Jį namuose, sveikinome vardo dienos proga. Netrukus sekė Jo 100 metų jubiliejaus iškilmės Kompozitorių namuose. Džiaugėmės, galėdami pabūti kartu su mūsų tautos garbingu sūnumi, klausytis Jo atsiminimų, buvome laimingi, žinodami, kad Jis šalia mūsų.

Šiandien Jis amžinojo poilsio vietoje - Petrašiūnų kapinėse. Mums liko šviesus atminimas, Architekto, Statytojo darbai, liko 1918-1920 m. Nepriklausomybės kovose iškovota šiandien vėl laisva Lietuva.

Pakeliui į K.Donelaičio žemę, Kybartuose, stovi Jo pastatyta bažnyčia, grakšti, šviesi, jauki, originalių neoromaninių formų. Prieš keliolika metų pats šios bažnyčios kūrėjas V.Landsbergis-Žemkalnis mums, keliems restauratoriams, ją aprodė, sakė, kad Kybartuose siekęs pastatyti kitokią, negu to meto panašaus stiliaus raudonplytės sausokos Rytų Prūsijos bažnyčios.

Tada, saulėtą vasaros dieną, kartu su Juo keliavome į Tolminkiemį. Įdomi buvo šios kelionės dingstis. Vilniuje, Paminklų konservavimo instituto koridoriuje, kartą sutinku Jį, tuo metu dirbusį institute architektu konsultantu. Su mįslinga veido išraiška man ir sako:

- Napaly, ar žinai kiek man metų?

Nedvejodamas atsakau:

- Žinau. Tačiau Jūs taip gerai atrodote...

- Liaukis mane guodęs...

Rodydamas pirštu į dangų, tęsė:

- Kai aš netrukus nueisiu ten ir sutiksiu Donelaitį, ką aš galėsiu atsakyti, kai Donelaitis manęs paklaus, ar aš lankęsis Tolminkiemyje? Juk dar nesu ten buvęs. Radęs proga, nuvežk mane į Tolminkiemį.

Netrukus tuometinė instituto vadovybė davė lengvąją mašiną, ir mūsų mielas garbingas kolega aplankė K.Donelaičio gyvenimo bei kūrybos vietas, apžiūrėjo baigiamą restauruoti Tolminkiemio bažnyčią. Mums gi kartu bekeliuojant buvo gera proga paklausti Jo pasakojimų apie priekarinį laikų darbus Kybartuose, Šakiuose, studijų metus Romoje, nors mintimis kartu su Juo pabūti laisvoje prieškarinėje Lietuvoje.

Jau turėdamas 95-erius metus, 1988 metų vasarą Vytautas Landsbergis-Žemkalnis dar buvo nuvykęs į Soldiną pagerbti XX a. didvyrių Stepono Dariaus ir Stasio Girėno atminimo. Ten stovi Jo suprojektuotas paminklas Atlanto didvyriams.

Tebūnie lengva gimtoji žemelė dar vienam mūsų Tautos milžinui Vytautui Landsbergiui-Žemkalniui.

Napalys Kitkauskas,

Kristijono Donelaičio draugijos pirmininkas

Rasos šventė prie Auksinės upės

1991 metais Įsručio krašte (dabar Černiachovsko) buvo pradėta švęsti Rasos šventė. Sumanymas atėjo iš Lietuvos ir mielai buvo priimtas Černiachovsko miesto kultūros skyriuje. Ant Auksinės upės (dabar Golubaja) kranto birželio trumpiausią naktį susitiko ne tik vietiniai žmonės, bet ir šio krašto lietuviai, kaimyninių Lietuvos rajonų saviveiklininkai. Šventė pavyko, todėl buvo švenčiama ir po metų, ruošiamasi švęsti ir šiemet - birželio 26 d., šeštadienį.

Kodėl rasa švenčiama šioje vietoje? Čia ne tik gražus upės slėnis, ažuolais apaugęs aukštas kalnas. Tai senovės prūsų šventa vieta. Atsiverskime Petro Dusburgiečio knyga "Prūsijos žemės kronika", parengta 1326 m., o lietuviškai išleista 1985 m. Knygos 87 puslapyje rašoma: "Šios klastingos tautos gyvenamų žemių viduryje, Nadruvoje, buvo vieta, kurią vadino Romovė..., o ten gyveno žmogus, vadinamas kriviu, kurį gerbė kaip popiežium, ..., jo valiai bei potvarkiui pakluso ne tik minėtosios gentys, bet ir lietuviai, ir kitos tautos, gyvenusios Livonijos žemėje. Jie garbino, kaip buvo įprasta senovėje, negestanciją ugnį". S.Grunau XVI a. rašė, jog Romovėje augęs milžiniškas ažuolas, kurio kamienas buvęs padalintas į tris lygias dalis, kiekvienoje jų - iškirstas langas ar uoksas, juose stovėję dievų trejybės stabai: Perkūno, Patulo ir Patrimpo.

Istorikai nurodo būtent mūsų šventės vietą - pagal senus žemėlapius ir aprašymus. Šventovės vieta yra kairysis ažuolais apaugęs krantas, o dabartinė šventė vyksta dešiniajame krante. Romovės ramybės drumsti nevalia.

Į šventės vietą važiuoti reikia taip. Tarp Černiachovsko ir Meždurečės yra kryžkelė - Podgornoje (5 km iki Meždurečės). Iš Podgornoje keliauti 4 km iki Auksinės upės, už kurios yra Zelencovo kaimelis (seniau Obeliškės). Prieš tiltelį per Auksinę reikia pasukti į kairę lauko keliuku ir paėjėti 1 km iki aukšto atviro Auksinės upės slėnio - čia švenčiama Rasa. Kviečiame atvažiuoti anksčiau - birželio 25 d. (su palapinėmis ir kt.), 26 d. rytą bus atidengiamas paminklas Mantui prie Norkyčių (dabar Meždurečė), po pietų - Rasa Romovėje.

Jonas Trinkūnas

Jo vidus buvo tuščias ir toks erdvus, jog raitas galėjo įjoti ir ten laisvai sukinitis. Apačioj prie žemės jis buvo 27 uolekių storio.

Po tuo ažuolu garbindavo dievus. Jiems senoliai žalčius laikė ir pieno atnešdavo. Dar prieš du šimtu metų šis senas, išpuręs ažuolas tvirtai stovėjo: nei audros, nei šalčiai jam nekenkė. Bet vieną naktį, sako, emė ir staiga nudžiūvęs išvirto.

Šventoji liepa

Prieš Ordino laikus arti tos vietos, kur paskiau priešai pastatė Rastenburgo pilį, stovėjo didžiulė liepa.

Čia žmonės susirinkdavo ir garbindavo dievus. Po ta liepa žemėje gyveno barzdukai. Tai buvo maži vyreliai. Mėnesienoje jie lankydamo ligonis, juos atsidėję slaugydavo. Jie nešdavo savo geradariams javų iš nedėkingų žmonių aruodų ir daržinių. Šios namų dvaselės buvo paslankios savo draugams, visokių darbus atlikdavo.

Vakarais žmonės mėgdavo apdengti stalus švartaltiese; ten padėdavo duonos, sūrio, sviesto, alaus ir prašydavo barzdukus valgyti. Jeigu rytą ant stalo nieko nerasdavo, tai būdavo geras ženklas. Tačiau, jeigu per naktį išbūdavo valgiai nepaliesiti, tai reikšdavo, kad dievai iš tų namų pasišalino ir jų nemėgsta.

Kai kryžiuočių kardas pavėgė kraštą ir uždraudė seną tikėjimą, liepoje kabojo stebuklingas Dievo Motinos paveikslas. Žmonės pasakoją daug malonių susilaukę. Šitą paveikslą būtinai norėjo į miesto šventovę perkelti, bet jis vis pas tą liepą

A.Brako pieš.

Ar žinote, kad

RUSŲ TAUTINĖ MAŽUMA (344510 gyventojų) Lietuvoje	LIETUVIŲ TAUTINĖ MAŽUMA (18678 gyventojų) Kaliningrado srityje (18,4 karto mažesnė negu rusų tautinė mažuma Lietuvoje)	Lyginant santykinai su rusais Lietuvoje PRIVALĖTŲ TURĖTI:
TURI:	TURI / NETURI:	
79 rusiškus darželius su 9700 vaikų (555 grupėse, vidutiniškai po 17 vaikų grupėje)	Neturi nė vieno lietuviško darželio	4 lietuviškus darželius
461 rusišką grupę mišriuose darželiuose su 7500 vaikų (vidutiniškai po 16 vaikų grupėje)	1 (vieną) lietuvišką grupę rusiškame darželyje Kaliningrado mieste	25 lietuviškas grupes mišriuose darželiuose
87 rusiškas mokyklas su 46996 mokiniais (vidutiniškai po 540 mokinių mokykloje)	Neturi nė vienos lietuviškos mokyklos	5 lietuviškas mokyklas
98 mišriuose mokyklose rusiškas klases su 20510 mokinių (586 klasės po 35 mokinius)	3 lietuviškas klases iki 10 mokinių bei 21 lietuvių kalbos būrelius (fakultatyvus) rusiškose mokyklose	32 lietuviškas klases rusiškose mokyklose arba bent 32 klases su lietuvių kalba, kaip užsienio kalba, rusiškose mokyklose
19-oje profesinių ir 18-oje aukštesniųjų mokyklų, siekdami įsigyti 22 specialybes, rusų kalba mokosi 6342 jaunuoliai	Gimtąja kalba negali įsigyti nė vienos specialybės	Kaliningrado srities pedagoginėje mokykloje reikėtų iš vietos lietuvių ruošti auklėtojas lietuviškiems vaikų darželiams, nes atvažiuosieji neturi kur įsikurti
Trijose Lietuvos Respublikos aukštosiose mokyklose ruošiami filologai-rusistai (įsteigtos rusų kalbos ir literatūros katedros)	Visai neruošiami specialistai lietuviškiems darželiams ir mokykloms	Kaliningrado universitete reikėtų įkurti lituanistikos katedrą
Spausdinami vadovėliai rusiškoms mokykloms	—	Vadovėliams spausdinti reikėtų pasitelkti Srities spaustuves
Visas švietimo įstaigas finansuoja Lietuvos Respublika	Atlyginimus mokytojams pagal darbo sutartis moka Lietuvos Respublika ir tik darželiuose lietuvišką grupę pilnai išlaiko bei dalinai už darbą lietuvių kalbos būreliuose (fakultatyvuose) mokytojams apmoka Kaliningrado sritis.	Visas lietuviškas mokymo įstaigas turėtų finansuoti Rusijos Federacijos Kaliningrado sritis
Lietuvos valstybė remia vieną valstybinį, du miestų bei šešis rajonų laikraščius rusų kalba	Neturi nė vieno laikraščio	Reikalingas bent vienas laikraštis lietuvių kalba Kaliningrado srities lietuviams
Kasdien transliuojamos pusantros valandos radijo ir 20 min. TV laidos bei 1,5 val. Rytų Lietuvos TV laidos rusų kalba Lietuvoje gyvenantiems rusams	Neturi jokios lietuviškos radijo ar TV laidos	Reikia bent savaitinės 0,5 val. lietuviškos TV ir radijo vietinių laidų Kaliningrado mieste
Ištisą parą retransliuojama "Majako" radijo stotis, Rusijos ir Ostantino TV	Lietuvos radijas girdimas tik pasienio rajonuose	Reikia Lietuvos valstybinės TV ir radijo I programos retransliatorių Kaliningrado mieste
Nuo 1948 m. Lietuvos išlaikomi veikia A.Puškinio muziejus ir nuo 1964 m. Rusų dramos teatras	Nuo 1979 m. Tolminkiemyje (Čistyje prudy) veikia Kaliningrado srities išlaikomas K.Donelaičio muziejus	Reikia Tilžėje įkurti Vydūno muziejų su vietinių lietuvių kultūros centru
Veikia trys Rusų kultūros centrai bei 20 visuomeninių organizacijų. Dauguma jų turi patalpas	Veikia Kaliningrado srities Lietuvių kultūros bendrija. Tik Tilžės lietuvių kultūros bendrija turi patalpas	Reikia Kaliningrade įkurti pagrindinį Lietuvių kultūros centrą, o visoms 8 regioninėms bendrijoms suteikti patalpas
Veikia 51 Sentikių religinė bendruomenė ir turi 46 cerkves. Stačiatikių bažnyčiai priklauso 41 religinė bendruomenė, turi 41 cerkvę	Yra 11 religinių bendruomenių ir turi 1 (vieną) veikiančią bažnyčią Skaisgiriuose (dabar Bolšakovo). Srityje dirba tik vienas lietuvis kunigas	Visoms religinėms bendruomenėms reikia gražinti bažnyčias. Sielovadai į Sritį pakviesti 2-3 lietuvių kunigus

Lietuvių kalbos ir pradinių klasių mokytojai, darželių auklėtojos!

Kviečiame į Karaliaučiaus kraštą - K.Donelaičio, M.Mažvydo ir Vydūno žemę, dabar vadinamą Kaliningrado sritimi, mokyti lietuvių vaikučius gimtosios kalbos.

Lietuvai ir Rusijai pasirašius tarpvalstybinį susitarimą švietimo srityje, sudarytas teisinis pamatas Karaliaučiaus krašte kurti lietuviškas grupes darželiuose, mokyti lietuvių kalbos, kaip užsienio kalbos, mokyklose, kurias lanko lietuvių vaikai, steigti lietuviškas klases šio krašto pradinėse mokyklose.

Pageidaujantys vykti dirbti į Karaliaučiaus kraštą apie darbo sąlygas gali sužinoti paskambinę į Vilnių, tel. 62 04 48 ir 61 76 87 arba kreipęsi raštu 2683 Vilnius, J.Basanavičiaus 5.

Kultūros ir švietimo ministerija

Informaciją paruošė Valstybinė regioninių problemų komisija bei Kultūros ir švietimo ministerijos etninės kultūros skyrius

DONELAIČIO ŽEMĖ

Steigėjas ir leidėjas: Kristijono Donelaičio draugija
Redaktorius: Steponas Lukoševičius
Spaudai parengė V.Mikailionis
Kompiuteriu maketavo K.Katkus
Adresas laiškam: J.Basanavičiaus 5, 2683 Vilnius
Telefonas Vilniuje: 61 76 87

Likimai

Lietuviai Semboje

Klaipėdos Mažosios Lietuvos istorijos muziejus 1991 metais birželio mėnesį surengė kompleksinę ekspediciją. Pagrindinė etnografų užduotis buvo rinkti medžiagą apie Kaliningrado srityje gyvenančius lietuvius. Domėtasi, kokiomis aplinkybėmis žmonės čia atvyko, kaip įsikūrė, kokie jų ryšiai su Lietuva, kiek jų šeimos išliko lietuviškos dvasios.

Iš viso aplankyta keturiolika gyvenamųjų vietovių Semboje, bendrauta su 33 šeimomis. Plačias išvadas daryti dar ankstoka, bet kai ką jau galima pasakyti ir šiandien.

Lietuviai kėlėsi į Karaliaučiaus kraštą dviem bangomis. Pirmoji buvo pokario metais, kai prasidėjo masiniai trėmimai iš Lietuvos. Gelbėdamiesi nuo suėmimų ir tremties, žmonės bėgo į šį kraštą. Tai daugiausia buvo Lietuvos ūkininkai, kurie apsigyveno laisvose Karaliaučiaus krašto žemėse ir pradėjo čia ūkininkauti. Pagal jų pasakojimus dvarai jau buvo rusų kariuomenės nusiaubti, bet lietuviai nenusiminė - remontavo trobesius, dirbo žemę ir džiaugėsi, kad gyvena šalia Lietuvos. Šie persikėlėliai dabar gyvena pasiturinčiai, išlaikė lietuviškus papročius, tradicijas bei kalbą, savo tikėjimą, bendrauja su giminėmis Lietuvoje.

Antroji lietuvių banga į Kaliningrado sritį pradėjo vykti 1956-1960 metais. Tarp jų išsiskiria dvi grupės. Viena - tai lietuviai, grįžę iš Sibiro tremties, kuriems buvo draudžiama gyventi Lietuvoje. Jie irgi susirado bei sustremontavo nusiaubtus tuščius namus ir ėmėsi dirbti žemę. Jie prasigyveno, per tremtį ir Sibiro kančias išsaugojo lietuviškumą, jų gyvenimo jie gyvas ir šiandien.

Antroji grupė - tai lietuviai (daugiausia jaunimas), pagal sąjunginį kvietimą užsiverbavę apgyvendinti Karaliaučiaus kraštą. Keliasdešimt procentų šitos grupės žmonių sudarė mišrias šeimas. Tautos dvasios išsaugojimui dėmesio jie skiria mažai, kalba lietuviškai su gausia rusiškų žodžių priemaiša, permainos Lietuvoje jų nedomina ir į Lietuvą keltis nenorėtų. Beveik visa ši grupė baigia visiškai nutautėti.

Informaciją pateikė Rimas Matulis

Ne paradais gražūs...

Tikroji žmogaus vertybė - kasdienis geras darbas kitų labui, atsisakius ramaus gyvenimo užtekio. Toks žmogus nesiekia į save atkreipti kitų dėmesio paradiniams darbais, nelaukia ir atpildo, nes tokie jo dvasiniai poreikiai. Tai kuklumas - žmogaus vidinio gyvenimo puošmena.

Puikių žmonių yra Slavsko (Gastų) rajone. Čia Lietuvių kultūros bendrijos nariai supranta, kad asmeninė žmogaus kultūra yra ir visos bendrijos kultūra, pagaliau ir lietuvių, gyvenančių tarp kitų tautybių žmonių, garbė, žmogiškas orumas.

Gražiai ir naudingai darbuojasi rajono bendrija: miesto bendrijos nariai drauge su evangelikais puikiai sutvarkė bažnyčios aplinką, išvalė brūzgyną, švarina ir puošia bažnyčios vidų. Birželio mėnesį katalikai laukia čia atvykstančio vyskupo. Pinami vainikai. Ir Jasnoje (Kaukėnų) moterys prisidės prie šio darbo: temps ant pečių maišelius su žolynais, pindamos vainikus, dainuos... Tėvai jau ruošia vaikus pirmajai komunijai, krikštui.

Šiandien reikia naujo žmogaus. Rajono bendrija turi tikslą žmogų ugdyti per Bažnyčią. Ji - vienintelė sielų gavitėja. Motinos dieną čia buvo pasveikintos mamos, sutuoktiniams įteikta gėlių, palinkėta gražaus gyvenimo, suaugusiųjų akivaizdoje vaikai priėmė komuniją.

Gražu žiūrėti į Jasnoje (Kaukėnų) moterį Elzė Stulgaitienę. Eina per miestelį, nešina kauptuką, grėbliu. Jos rankomis tvarkomos kapinės, karių kapinėse žydi gėlės, prie miestelio ligoninės jos sodinti medeliai jau užaugo. Tik gaila, kad moters kuriama grožį naikina ir nesupratingi paaugliai, ir vištos... Škausmingai žiūri darbštuolė į nulaužtą, numintą tulpę, ištryptą žemės lopinėlių. Atsidūsta, bet ir vėl taiso, sodina, purcna... Po dienos darbų savo nuovargį Elzė maldo eilėrašiais - kuria. Jos būgnas tinka ir šalia Zigmo armonikos, ir šalia Arūno akordeono. be jų neapsieina nei vestuvės, nei krikštynos. O ir šiaip vakarais atsklinda į miestelį jų virkdomos armonikos ir lietuviškos dainos aidai. Visa tai ne dėl to, kad kas nors pagirtų ar nufilmuotų, bet kad šie žmonės nemoka kitaip gyventi.

Jei žmogus myli grožį, tai ir vidury kelio padrėbtą purvą moka apeiti, nesusi- tepti. Pasėdi su tokiais žmonėmis, įsižiūri į jų darbščias rankas, į geras akis - užgyja visos sielos žaizdos, įgauni narsos ir aiškiai suvoki, kad tų žmonių palikti nevalia.

Vanda Vasiliauskienė
Mokytoja

Elzė Stulgaitienė

Kaukėnų miestelis - gražioji vieta,
Netoli miškelio - teka upė šventa.
Upely - lėlijų, geltonų, baltų,
Miškelis - jazminų, alyvų kvapnių.

Prašau, reikalauju savųjų žmonių:
- Nekirskit, netrypkit medelių jaunų.
Te kirvio nežino miškelis švarus,
Tesuka mažieji paukšteliai lizdus.

Skardente skardena lakštučių balsai,
Gegutės kukuoja rytais, vakarais.
Lazdynai brandina kekes riešutų -
Kasdien, kad atbėgtų būreliai vaikų.

Teauga, daugėja lėlijų baltų,
Kasmet tegul žydi dėl mūsų visų.
Mylėt savo gamtą išmokim visi,
Kad džiugintų širdį, kaip saulė šviesi.

Kaukėnai